

Lea Fatur: Od bojne sekire do orala.

10. Vstajajo vasi, mesta . . .

javi razkuštrani otroci stopicajo okoli vogalov misijonarjeve hiše v Lapointu, vtikajo prste v usta in v nos, poslušajo v okno in strmijo v čudno veliko poslopje, koder je danes pel in kropil misijonar. Rekel je: »To je vigvam Gospoda Boga.«

Ljuba Črna suknja! Vsako jutro pokliče svoje otroke in jim govori o Mariji, Jezuščku in o svetem Jožefu. Indijancem, ki zna moliti in ki se ne potepa in pretepa, tak Indijancem da pride k ljubemu Jezuščku v nebesa.

Tja bi pa prišel rad vsak teh malih, zato si ponavljajo misijonarjeve besede in čakajo na glas zvončka.

Zdi se pa, da je danes misijonar pozabil na svoje male prijatelje. Majhen kuštravec spleza do okna in pokuka z živimi očmi v sobo. Skoči potem dol in naznani: »Nože (oče) dela črte po beli koži.« Otroci se gledajo, ne vede, kaj bi. »Nože dela črte — treba je čakati!«

Baraga se je zamislil onkraj morja. Njegova ljubezen spaja dva dela svetá, njegova ljubezen veže morja in reke. Kakor gori misijonarjevo srce za uboge divjake, tako mu je navezana duša na daljni dom, drago sestro, ljube prijatelje, na ves narod. In sestra, prijatelji in ves katoliški svet sledi misijonarjevim stopinjam ter čaka njegovih poročil.

Baraga piše: »Iz globočine srca sem Boga zahvalil, da me je poklical v Ameriko, da ustanavljam v prid naših ubogih indijanskih sobratov nove misijonske postaje. Večkrat sem dobil sporočila in prošnje, kako hrepenijo divjaki ob Gorenjem jezeru po božji besedi. Pa dobim povelje od svojega škofa, da naj se podam k njim. Osmega junija sem odšel iz Svete Marije pri Veliki vodi, ustavil sem se v Kakinavu, v Detroitu in v Krivem drevesu, četrtega julija sem prišel v Sant de Marie (šmarije), osemindvajsetega julija sem prišel v Lapoint. Od Sant de Marie do Lapointa štejejo tri sto in trideset ameriških milj — tako daleč od mene je do bližnjega misijonarja.

Brž potem, ko sem sem prišel, sem vnel ljudi, da so začeli staviti cerkev. V sedmih dneh so toliko izdelali, da sem jo blagoslovil danes, devetega avgusta. Trdna je, izdelana po ameriški šegi iz obtesanih hlodov, petdeset čevljev je dolga, dvajset čevljev široka in osemnajst visoka. Ima stolp in zvon, ki sem ga dal uliti v Detroitu. Krstil sem drugega avgusta pet in dvajset Indijancev, od drugega pa do danes spet pet in dvajset. Ta teden začnejo delati zame hišo s prostorno sobo za šolo. Od denarja za potovanje mi je ostalo še za sedem goldinarjev avstrijske veljave. Naš gospod škof mi ni mogel več dati, ker se je zakopal v silne stroške pri zidanju cerkve v Detroitu in v Green-Baju, ima tudi velike stroške za šole in druge naprave v Detroitu. Tukajšnji Indijanci so siromaki. Zemlja je slaba, ozračje je neugodno za poljedelstvo, obleka — ki jo dobivajo za kožuho od kanadskih kupcev — je silno draga. Prav v srce me boli, ko vidim njih otroke nage okoli tekati. Kako bi priporočilo misijonarja in njegovo vero, ko bi mogel te revne stvari vsaj za silo obleči! Kako rad bi storil to! Ob Veliki vodi in pri Krivem drevesu mi je bilo mogoče, ker sem imel dosti podpore . . .«

Tu se Baraga ustavi in zamisli: »Kako prav bi prišlo Indijancem, če bi res našel Nohamo zlato! Pa je povsod polno bajk o zakladih in polno ljudi si gubi čas in dušo z iskanjem . . . Čudno, da ne dobim nobenega

poročila o Nohamu in o Dolgolasu! Dasi ne pomeni leto in dan v teh daljavah kaj, vendar bi mi lahko poslal Vid kako vest. Nemara se je napotil v gorovje na iskanje in se je ponesrečil, ali pa je poslal poročilo k Sveti Mariji ob Veliki vodi. Dolgolasova otroka sta mi prirasla k srcu in njuna mati je tako želela... Toliko duš je tukaj, ki čakajo... Prosimo Gospoda žetve, da nam pošlje delavcev. In pomoči!»

Kričanje in dirjanje pred hišo vzdrami misijonarja. »Bele kože!« se derejo indijanski paglavci in stečejo mimo cerkve. Baraga se nasmehne: »Pozabili so, da čakajo na pouk. Pa kaka Bela koža bi bila to? Kupci nimajo ravno ta čas navade, oglašati se pri nas. Tu je prihod Bele kože dogodek, ki zanima tudi misijonarja.«

Baraga stopi ven in zagleda četo jezdecev v bližini cerkve. Prvi jezdec govori z Indijancem-tesarjem, ki kaže na Baragov dom. »Mene iščejo!« razume Baraga in zastavi korak. Vse, kar je na konjih, zdaj zvihra dol, teče proti njemu... Dva glavarja, z lasmi do ram, orlovo pero za ušesom, v beli usnjati obleki, za njima pa star mož v bikovi koži, ženska v pisani volneni suknji. A pred tema vihra k misijonarju drobnokletce in vitek deček, Bela je koža in oblekca dekletca, dolgi in črni se vsipljejo dečku lasje preko ram.

»Utala in Utalisi!« vzklikne Baraga in že se mu nasloni deček na prsi in že mu objemlje dekletce kolena in žvrgoli: »Noze! Noze! Utala pridna, Utala molila in Marija podila Črnonožce grde in Marija poklicala očka v nebesa.«

»Očka? — Dolgolas? — Umrl?« Baraga gleda zagorela glavarja, ki imata prekratke lase za Vranjeglavce — in se začudi: »Pozdravljen, glavar črne bolezní in glavar, čigar častno opravilo mi ni znano!«

»Glavar črk,« se prikloni Mohor, »vaš učenec, velečastiti, in zdaj učitelj na Vranjeglavski visoki šoli. Tam predavam po vaši slovnici.«

»Joj, ravno na Nohama sem mislil!« vzklikne Baraga in objemlje rojaka. »Pravkar sem mislil na te, Vid — na vas vse. Sta pa res napredovala — glavarja sta postala? Prava glavarja? Pa kako je z Dolgolasom, Mandanka?«

Skromno stoji Indijanka z Bastelnom za svojimi prijatelji. Na Baragovo vprašanje se razjoka in mu pokaže na otroka: »Siroti sta! Bodi nam oče!«

»Dolgolas je umrl? Sami ste ostali? Predrag zaklad si mi pripeljala, žena,« odgovori misijonar in položi roki na glavo otrok. »Grlica izpod Skalnatega gorovja, mladi orlič, otroka ponosnega in poštenega moža — odslej sta moja otroka!«

»S svojim zadnjim vzdihom ti je priporočil Dolgolas svoja otroka,« zaihti Mandanka, »zdaj bodo samevale njegove kosti.«

Tačas se je nabralo okoli došlecev polno otrok in odraslih. Baraga pokliče najbolj imenitnega domačina in mu naroči, da spravi konje in prtljago gostov v prostorni šupi za cerkvijo in da pripravi v par kočah prenočišče. Goste pa pelje v svojo »palačo« — tako je imenoval svojo nizko kočo, ki mu je služila v stanovanje. Revščina je gledala od povsod...

Nohamo vzdihne: »Vranjeglavski viggvami so res palače napram tukajšnjim bivališčem — težko bo za glavarjevo ženo in otroke!«

»Ne skrbi za nas, Nohamo,« ga potolaži Mandanka. »Ljubša mi je taka kočá, če smem moliti v njej Boga.«

»Jutri postavimo novo hišo za naše goste,« odloči Baraga. »Zdaj se pa uredite za silo in potem mi poročaj, Nohamo, kaj in kako.«

Mandanka položi zavitek kož pred Barago: »Oprosti, da pridemo tako revni, bežali smo...«

Bridko pripomni Nohamo: »Obetal sem ti velik zaklad, glej, pa pridem praznih rok! Še svojo obleko sem pustil v gorovju.«

Baraga objame Utalisija: »Prinesel si mi najdražji zaklad: duše, ki hrepenijo po resnici. Ne skrbi me časno, vse nam bo preskrbel ljubi Bog.«

Nohamo pripoveduje, kako so našli Utalo, kako je umrl Dolgolas in mu izročil glavarstvo in skrb za otroka. »Seveda ni bilo mogočnim možem všeč, da bi jim gospodoval mlad belokožec. Morda sem bil prenegel z uva-
janjem novega življenja. Hotel sem, da se ukloni sekira oralu in preslici, pa se je vas takoj razklala v dve stranki, v bojno in v oralovo — toda oralova je bila zelo šibka in še otroci se niso vsi vneli za njo. Bojevitih žensk

je pri Vranjeglavcih več ko krotkih in da se niso Vranjeglavci bali moje steklenice — ne vem, če bi bili mi odnesli svoje kratkolase skalpe. Sitnosti so se začele že pred Dolgolasovim pogrebom. Možje — in tudi Utalisi je bil med njimi — so hoteli na vsak način k Črnonožcem na maščevanje. Glavar da ne more biti pokopan nemaščevan! Najtežje je bilo ukrotiti mladega orla...«

Utalisi skloni glavo in dolgi lasje mu zakrijejo obraz. Baraga migne Nohamu in ta nadaljuje: »Glavarjev pogreb je bil napol krščanski, napol poganski. Na srečo niso imeli čarovnika. Na grob sem Dolgolasu postavil križ, a je zginil že prvo noč. Namesto križa so se zibali na kolih res črnonožki skalpi. Razumel sem, da ne bom ukrotil teh divjih src, in skrbelo me je samo to, kako rešim otroka in njiju mater. Lažje bi bili ušli takoj po Dolgolasovem pogrebu — pa upal sem na zaklad. Jeseni sem moral preskrbeti

vas z vsem potrebnim za zimo, pomladi sem se pa napravljal, da poiščem zlatonosno dolinico. Pa sem nekoč izvlekel tisto papirno cunjo iz skritega kota in jo pokazal Mohorju. Ta je pa izbruhnil v smeh...«

Nohamo mahoma umolkne, kot da ga je iznova zapekla bridkost, ki jo je občutil, ko mu je razdrl Mohorjev smeh vse njegove načrte.

Mohor se opraviči: »Kako bi se ne bil smejal? Spoznal sem načrt, ki ga je bil narisal moj sopotnik za šalo, ker je govorilo na potu v Ameriko vse samo o zlatu. Prodral ga je za drag denar drugemu sopotniku.«

»In ta šala je bila kriva, da je umrlo več ljudi,« se zgrozi Baraga in tolaži Nohama: »Ubogí moj Vid! Vem, da nisi hotel ničesar zase — dovolj imaš doma — Bog pa bo že preskrbel te reveže. Bilo bi vse prelahko za misijonarja, če bi mu kdo kar nasul zlata.«

»Bilo me je grozno sram,« potoži Nohamo. »Človek si misli, kako je moder, pa nasede takim pobalinom! In ves svoj denar sem vtaknil v skrb za Indijance...«

»Prodali bomo kože in šli spet na lov, dokler ne bo za vožnjo,« ga tolaži Mohor. Mandanka se pa prestraši. »Pa nas vendar ne boš zapustil, Nohamo?«

Nohamo nadaljuje: »Človek obrača, Vranjeglavci pa obrnejo. Nekega dne, ko sva se z Mohorjem čudila, da so najini paglavci tako neposlušni pri pouku, prihiti Mandanka in mi pove, da smo jetniki. Bojna stranka da je zastražila vhod v vas — naš in Mandankin vigvam. Bastel pa tedaj ni bil v vasi: poslal sem ga bil s kožami in po pošto k Rupertovim in v fort. To je bila naša sreča! Stari lovec je že spoznal položaj in pripeljal Rupertove sinove pri povratku s seboj.«

»Kako čudovito vas je vendar rešil Bog!« vzdihne Baraga.

»Čudne rešitve se ne dogajajo samo v knjigah,« poudari Nohamo. »Ko so bojeviti Vranjeglavci udrli k nam, sem skočil med nje s steklenico. Kropil sem besneče in vpil: 'Skrijte se takoj v hiše, sicer pošljem nad vas še hujšo bolezen, kakor je črna!' Par žensk je prijel krč — drugi so se razbežali, samo glavar upornikov in štirje njegovi pristaši so ostali in udarili name. Mohor in Utalisi pa sta mi skočila na pomoč — pa mi je bila že skoraj zadnja ura, ko se je oglasil za nami Bastel z mladimi Ruperti, ki so mlatili s puškinimi kopiti po trmastih glavah.«

»Tako,« je končal po presledku Nohamo, »se je končalo moje spreobračanje divjakov. Dobil sem pismo, ki me pozivlje domov. Mohorja peljem s seboj, ne pozabim pa teh dveh otrok. Moja sta in tvoja, Friderik! Skrbel bom zanju, in ko se vrnem, vzamem Utalisisa s seboj. Dečka čaka še veliko delo... Naj se le protivi zavist zlih moči — tudi rdečepolta plemena so poklicana, da oznanjajo slavo Gospodovo. Sekira se umika oralu, za misijonarjevimi stopinjami rasejo vasi in mesta, novi svet se brati s starim.«

»Amen! In vsa zemlja naj slavi Boga Stvarnika!« dostavi ganjen Baraga.

